

Voorspellers van latere taalvaardigheid

NVA Wintervergadering, 25-01-2013

Nienke Dijkstra

*Radboud Universiteit Nijmegen
- Centre for Language Studies*

Caroline Junge

Universiteit van Amsterdam

Overview

- taalonderzoek op babylabs
- taalontwikkeling in het eerste jaar
- taalontwikkeling & niet-talige factoren
- longitudinaal onderzoek

Overview

- **taalonderzoek op babylabs**
- taalontwikkeling in het eerste jaar
- taalontwikkeling & niet-talige factoren
- longitudinaal onderzoek

Hoe onderzoek je babytaalontwikkeling?

Zuigpatroon

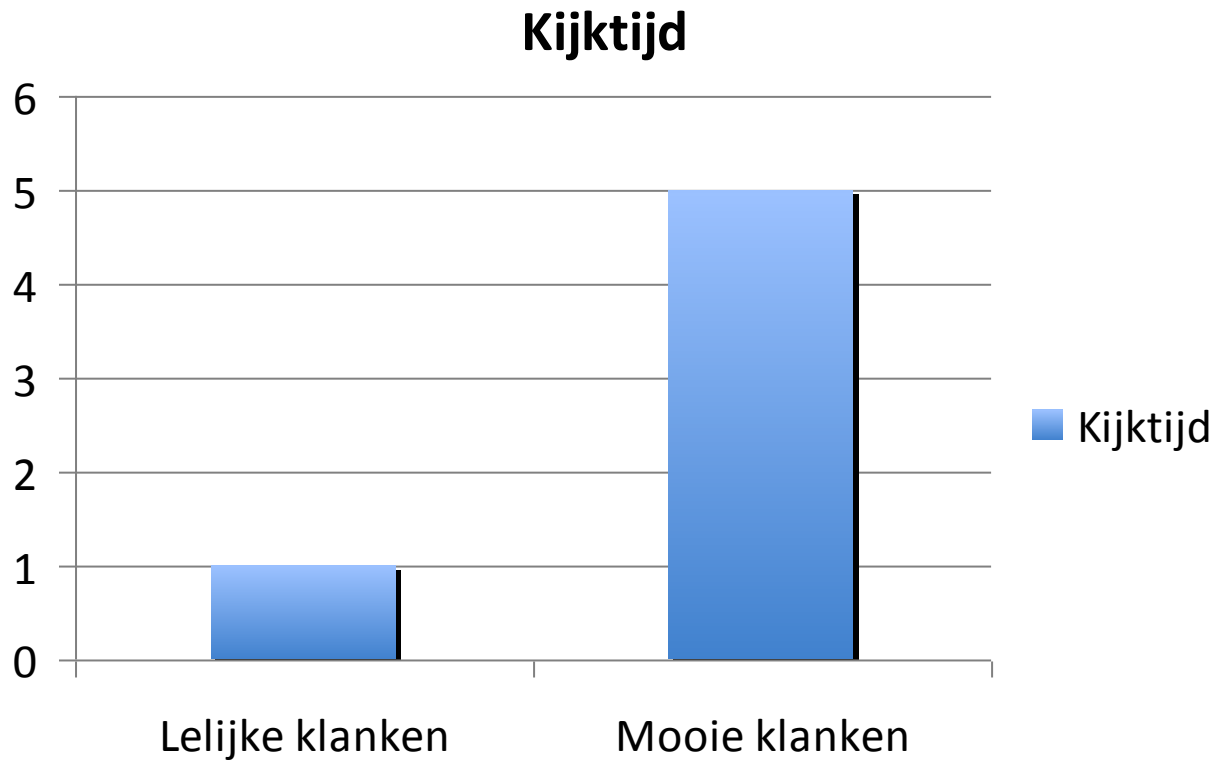

Kijkgedrag

Hersenactiviteit

Paradigma 1: Voorkeur

Gekenmerkt door verschil in de reactie

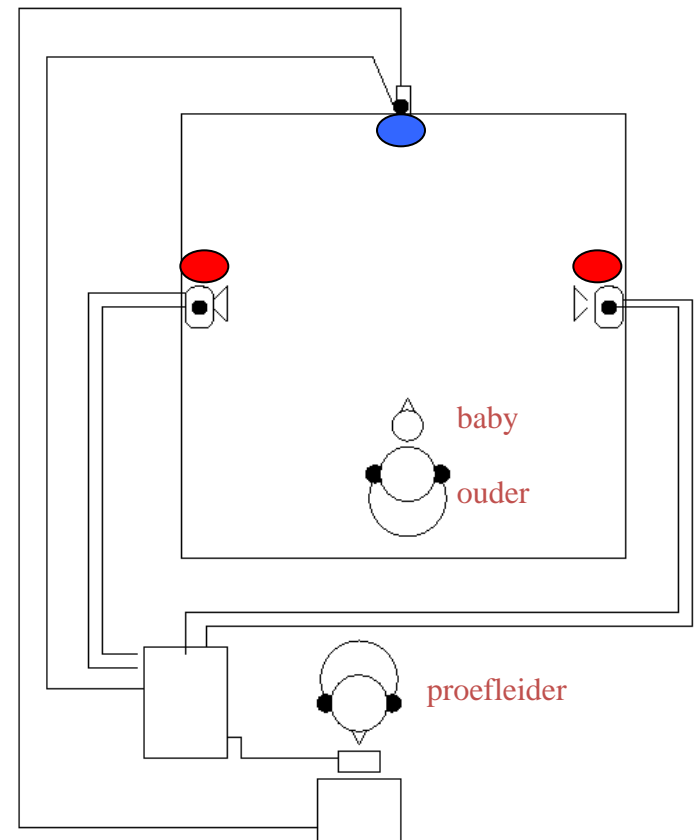

Methode:

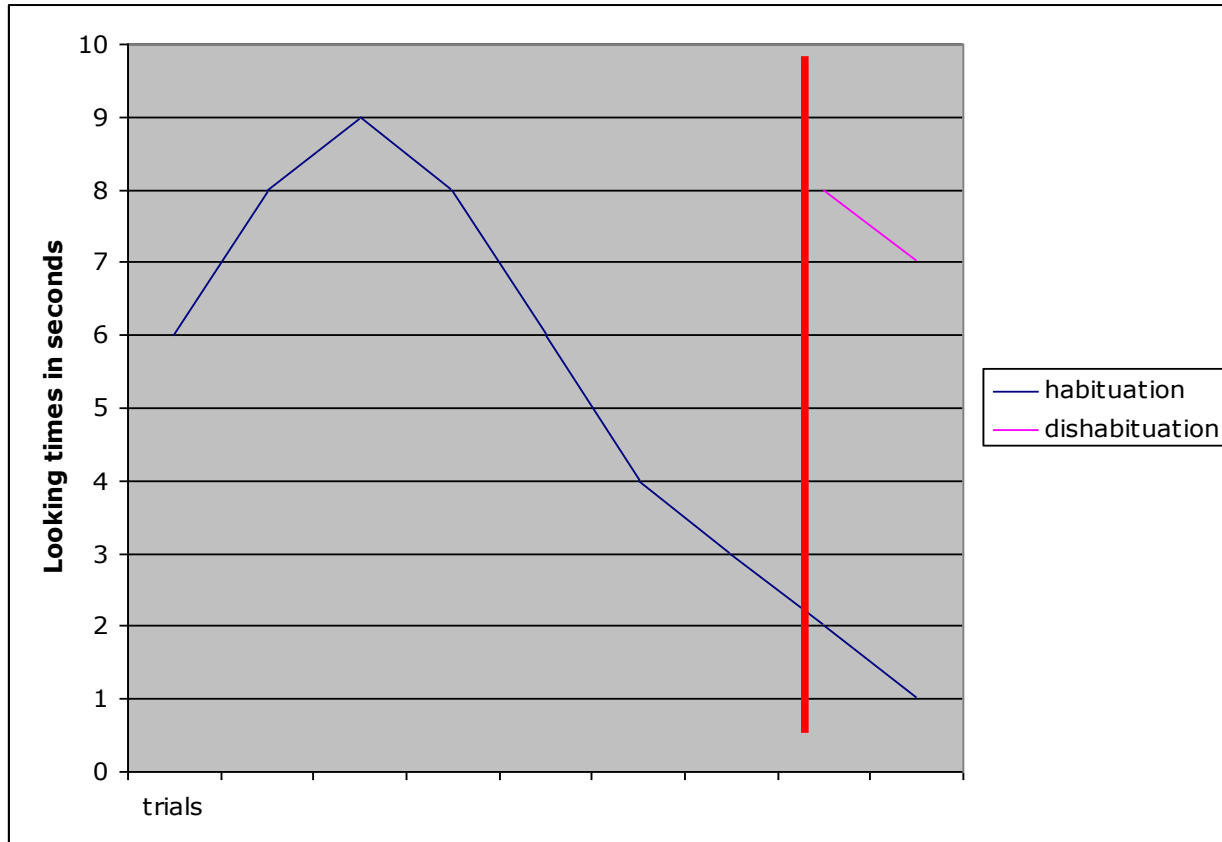
Head Turn *Preference* Procedure

- Er wordt gemeten hoe lang de baby naar de kant van een van de rode lichten kijkt, terwijl verschillende geluidsfiles wordt afgespeeld
- Heeft het kind een voorkeur in kijkgedrag?

Paradigma 2: Habituatie

Gekenmerkt door afname in de reactie

Method: Visual Fixation Procedure

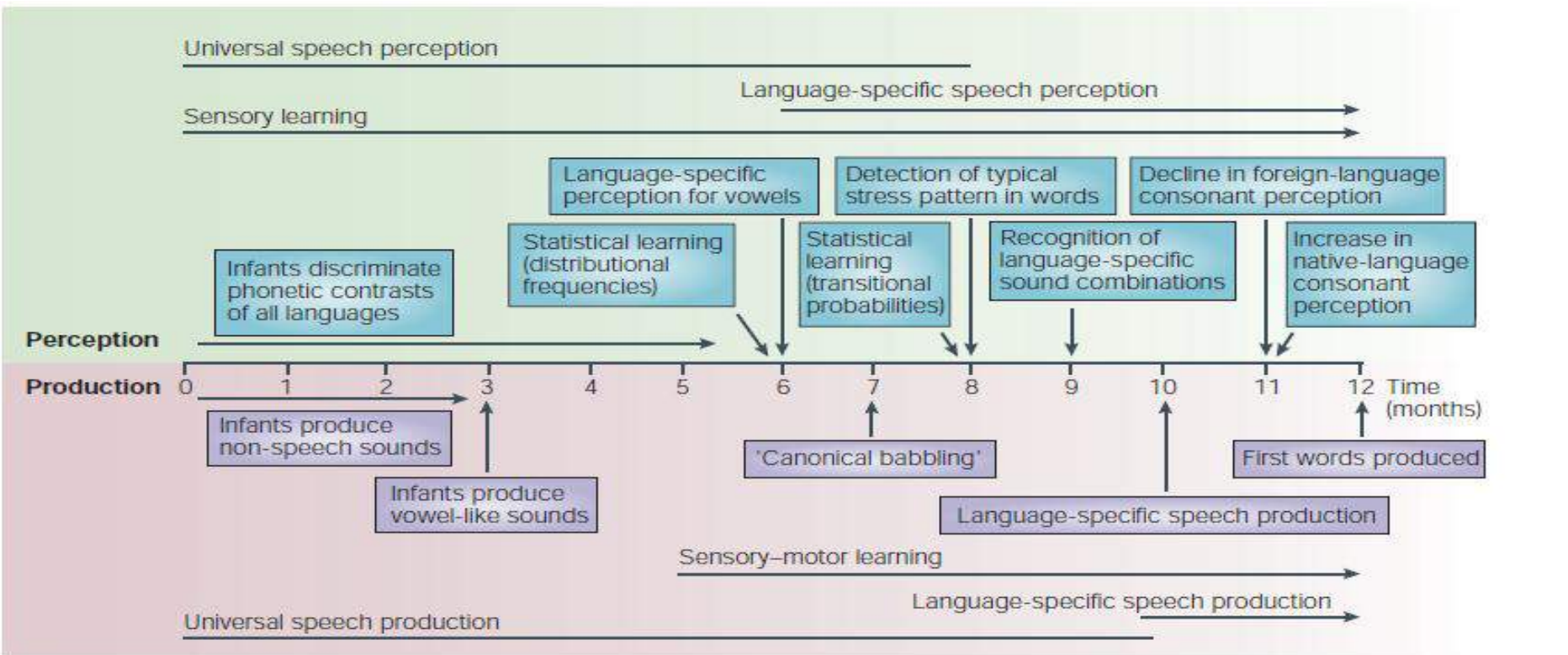

Overview

- taalonderzoek op babylabs
- **taalontwikkeling in het eerste jaar**
- taalontwikkeling & niet-talige factoren
- longitudinaal onderzoek

Taal van 0 – 1 jaar

Uit: Phonetic learning as a pathway to language: new data and native language magnet theory expanded (NLM-e)

Patricia K. Kuhl^{1,2,*}, Barbara T. Conboy¹, Sharon Coffey-Corina¹, Denise Padden¹, Maritza Rivera-Gaxiola^{1,2} and Tobey Nelson¹

(2008). *Phil. Trans. Royal Society B* 363: 979-1000

Overview

- taalonderzoek op babylabs
- taalontwikkeling in het eerste jaar
- **taalontwikkeling & niet-talige factoren**
- longitudinaal onderzoek

Taalontwikkeling & niet-talige factoren

AUDITIEVE WAARNEMING:

- verschil horen tussen kleine verschillen in tonen

ALGEMENE COGNITIE:

- habituatie
- aandacht focussen
- visueel geheugen

TAALONTWIKKELING

SOCIALE COGNITIE:

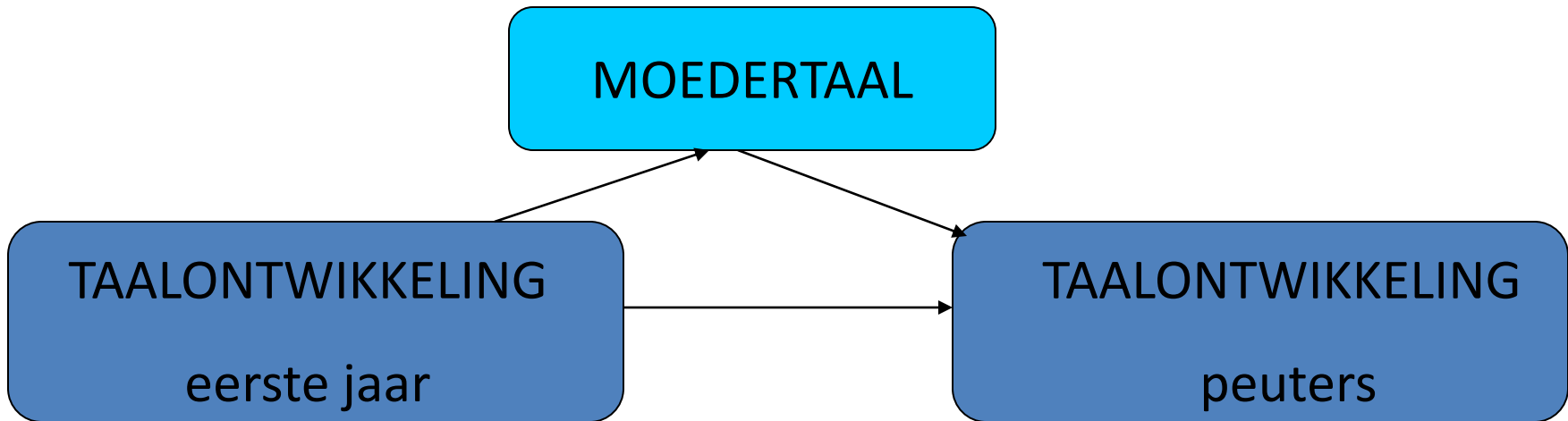
- nadoen (imitation)
- wijzen & gebaren
- joint attention

Overview

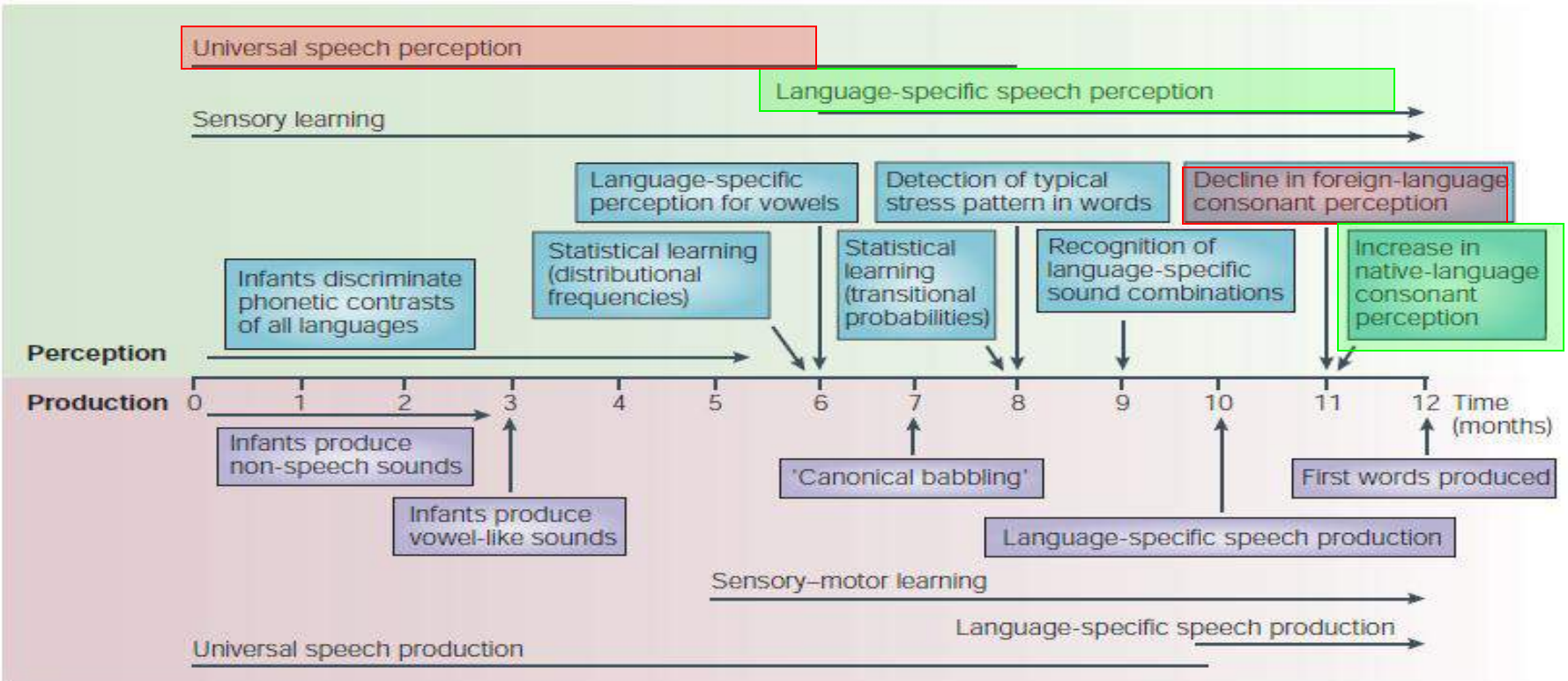
- taalonderzoek op babylabs
- taalontwikkeling in het eerste jaar
- taalontwikkeling & niet-talige factoren
- **longitudinaal onderzoek**

Taalontwikkeling & Taalontwikkeling

Maar niet alle taalvaardigheden verworven met één jaar blijken even belangrijk te zijn voor latere taalontwikkeling!

Longitudinaal onderzoek: 1. het leren van klanken

Rond 9 maanden begint specialisatie

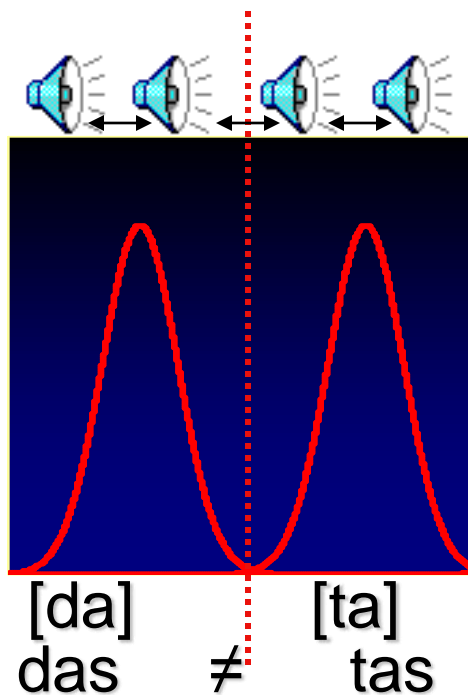

Een foneem kan de betekenis van een woord veranderen:

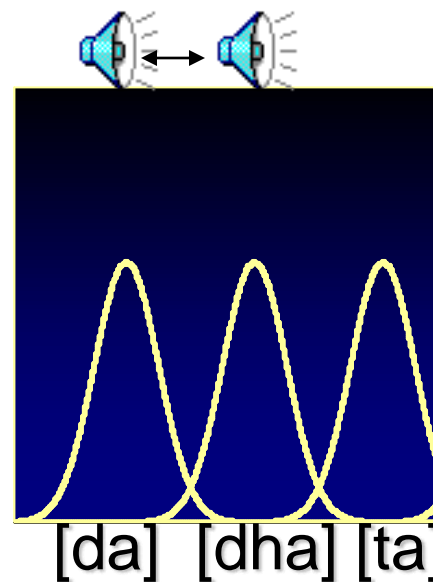
das, tas, gas, bas, kas, as, jas, las, pas etc....

- Medeklinkers leren we categoriaal van elkaar te onderscheiden
- Alle talen hebben 'categorical perception', maar ze verschillen van elkaar m.b.t. waar ze de grenzen maken tussen fonemen

Engels

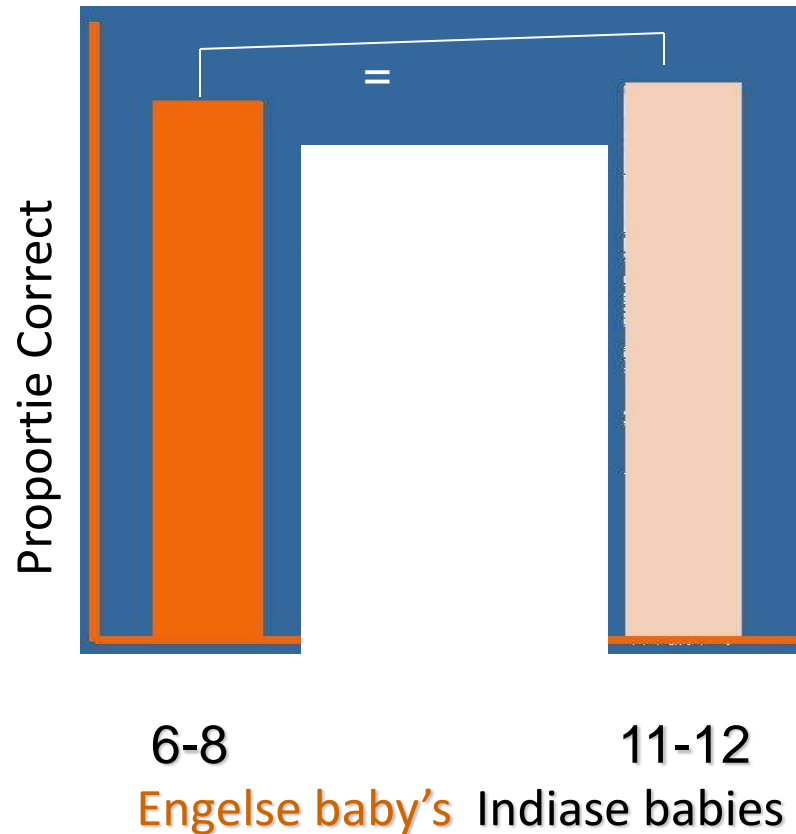
Hindi

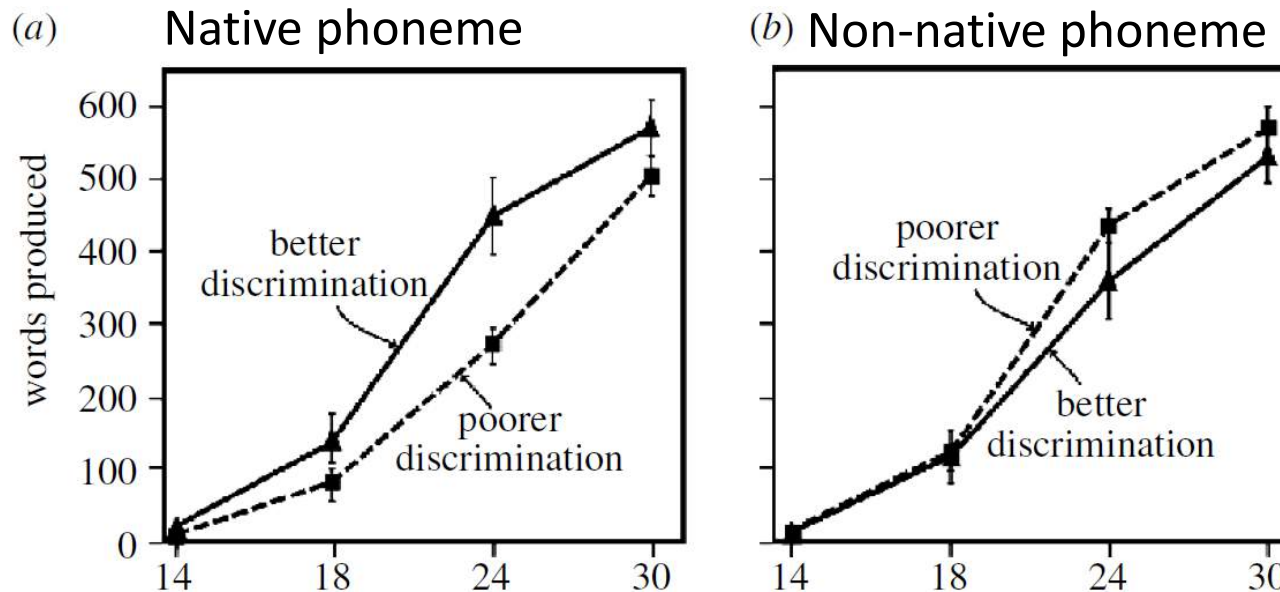
Baby's beginnen als universele luisteraars: kunnen elk contrast waarnemen

Het waarnemen van een contrast in het Hindi

(Werker & Tees, 1984)

Individuele variatie met 7 maanden voorspelt latere woordenschat

Hoe **beter** baby's een foneemcontrast in de **moedertaal** waarnemen, hoe **meer** woorden de baby's later **zeggen**

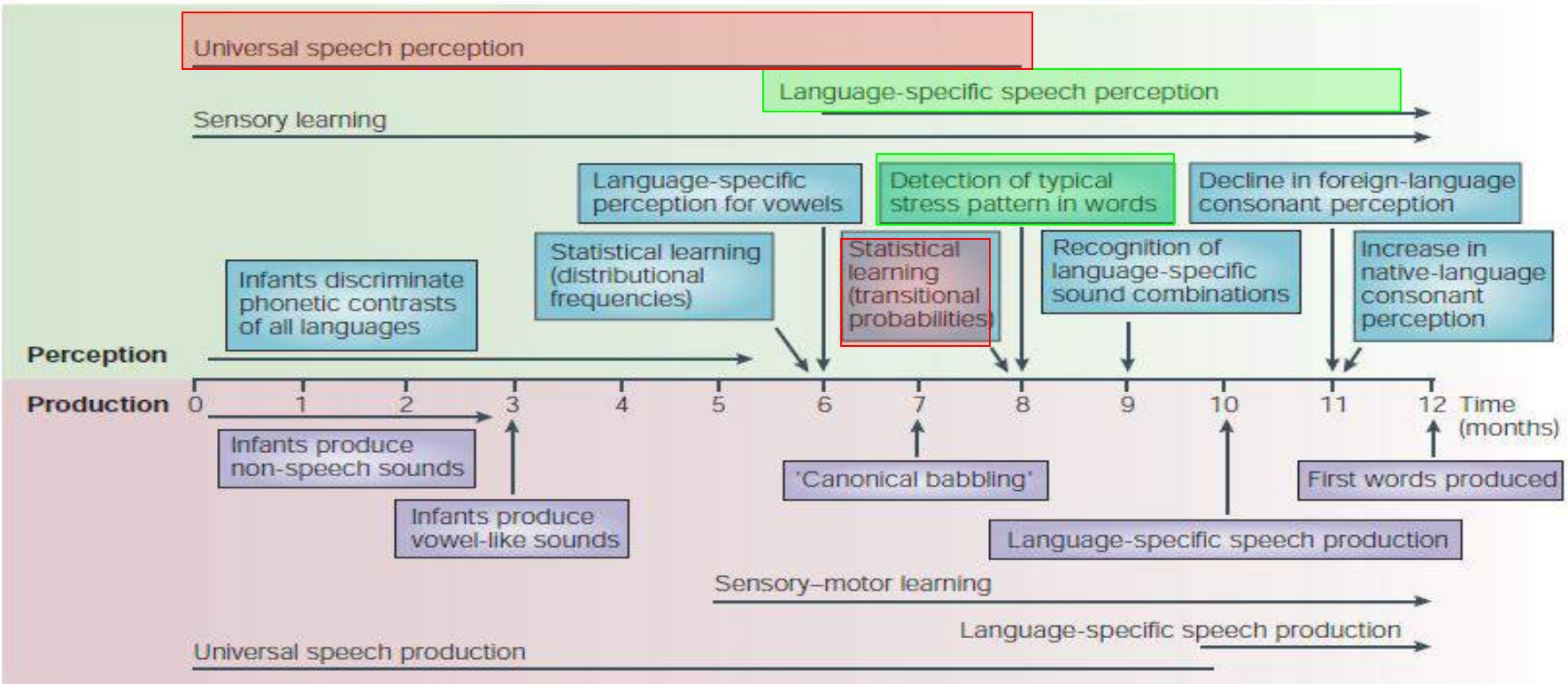
Hoe **beter** baby's een foneemcontrast in een **vreemde taal** waarnemen, hoe **minder** woorden baby's later **zeggen**

Dit resultaat is nu op verschillende manieren bewezen

(Kuhl et al., 2005)

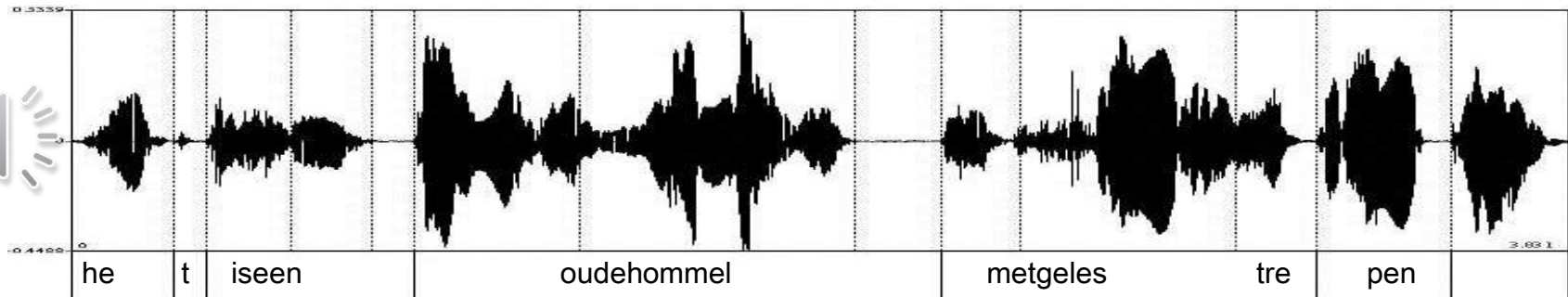

Longitudinaal onderzoek: 2. het vinden van woorden

Woordsegmentatieprobleem

- Spraaksignaal is continu: woorden zijn aaneelkaar geplakt
- Stilte is niet betrouwbaar genoeg om woorden te vinden

Twee mogelijke oplossingen voor woordsegmentatieprobleem

1. Taalspecifieke patronen:

o.a. - ritme: klemtoon-patroon in moedertaal als aanwijzing

(voor NL: sterke lettergreep is 90% begin woord, LUler)

- fonotactics; allofonen

(/kn/ kan begin van woord zijn, maar niet het eind)

PRE → TTY → BA → BY

2. Algemeen statistisch leren: patroonherkenning

opvolgingen binnen een woord zijn *systematisch*,

opvolgingen tussen woorden zijn *willekeurig*

$\frac{(\text{freq}) \textit{pretty}}{(\text{freq}) \textit{pre}} = .80$
Grote kans

$\frac{(\text{freq}) \textit{tyba}}{(\text{freq}) \textit{ty}} = .002$
Kleine kans

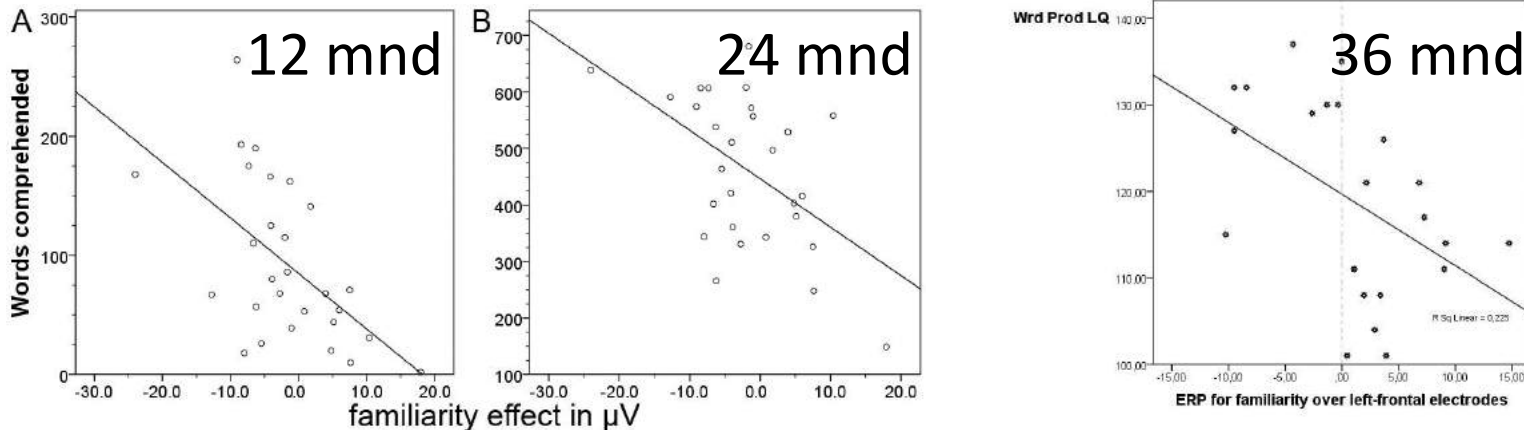
Tokibugikobagopilatipolutokibugopilatipolutokibugikobagopilagikobatokibugopilatipolugikobatip
olugikobatipolugopilatipolutokibugopilatipolutokibugopilatipolutokibugopilagikobatipolutokibug
opilagikobatipolugikobatipolugikobatipolutokibugikobaGopilatipolugikobatokibugopila...

(Saffran et al., 1998)

Nadeel: paradigma gebruikt weinig variatie; generaliseerbaar?

Longitudinaal onderzoek naar woordsegmentatie

Variatie van herkennen van woorden in normale spraak
gerelateerd aan taalvermogen tot 3 jaar
(5 verschillende groepen laten deze relatie zien)

goed $\leftrightarrow$ slecht

Maar variatie in statistisch leren lijkt niet gerelateerd
te zijn aan later taalvermogen!

Longitudinaal onderzoek:

3. Prosodie

- Kinderen at risk hebben minder voorkeur voor woorden met sterke lettergreep
(Weber, Friedrich & Friederici, 2008)
- Voorkeur voor normale intonational phrases met 6 maanden correleert met 24 maanden
(Cristia & Seidl, 2011)
- Maar verschil horen tussen verschillende talen blijkt geen voorspellende factor te zijn
(bij monolinguals...)

Longitudinaal onderzoek

Sommige mijlpalen zijn belangrijkere voorspellers dan andere mijlpalen

- Native versus nonnative klanken
- Woordsegmentatie; wel voor taalspecifieke cues
- Moedertaalspecialisatie
- Spelen deze processen ook een rol als kinderen nog Nederlands moeten leren wanneer ze voor het eerst naar school gaan?
- Of voor kinderen met taalproblemen?

Tot slot...

Taal is als lekkere appelmoes:
het is het best als je erin wordt
ondergedompeld!

Vragen?

N.Dijkstra@let.ru.nl

Caroline.Junge@upcmail.nl

www.babyresearchcenter.nl | www.hoelerenbabies.nl | www.baby-lab-leiden.nl

